

Politické procesy 50. let

POZADÍ 50. LET V ČSR

- Perzekuce a represe ve všech oblastech společenského života
- Omezování svobod
- Unifikace společnosti a jejího myšlení
- Personální čistky
- Cenzura
- Likvidace politického pluralismu
- Atmosféra strachu

POLITICKÉ PROCESY

Zákony, které sloužili jako podklad politickým procesům

- Zákon č. 50/1923 Sb., na ochranu republiky
 - *Příprava úkladů o republiku (32,6%), rušení obecného míru (21,2%), šíření nepravdivých zpráv (17,2%), nepřekážení nebo neoznámení trestných činů (11,9%)*
- Zákon č. 231/1948 Sb., na ochranu lidově demokratické republiky
 - *Velezrada (17,4%), nezákonné opuštění republiky (16%), pobuřování proti republice (14,9%), šíření poplašné zprávy (9,6%)*
- Trestní zákon č. 86/1950 Sb.
 - *ohrožení jednotného hospodářského plánu (56%), nezákonné opuštění republiky (7,7%), pobuřování proti republice (6,3%), velezrada (4,6%).*

Příčiny a cíle politických procesů

- velmocenská politika SSSR
- upevnění režimu, pojištění výsledků vítězného února
- atmosféra strachu jako stabilizační faktor režimu
- likvidace reálných a potencionálních odpůrců
- „výchova mas“
- hluboká a všestranná společenská přeměna
- likvidace inteligence
- likvidace středních vrstev = rozbití tradiční struktury obyvatelstva
- ospravedlnit problémy režimu → najít a odsoudit viníka

Ideologie procesů

- Třídní ideologie jako šablona pro politické procesy, která je zároveň ospravedlňuje
- Teorie o třídním boji
- Teorie zostřujícího se třídního boje a hledání nepřítele ve vlastních řadách
- Tažení proti –ismům
- Ideologem politických procesů Václav Kopecký

Oběti politických procesů

- 1948-1989 odsouzeno přes 260 tisíc osob
- 1948–54
 - *odsouzeno 95 tisíc lidí za politické záležitosti*
 - *232 trestů smrti (178 vykonáno)*
- oběti ze všech sociálních vrstev
- aktivní političtí odpůrci, příslušníci různých sociálních skupin, příslušníci organizací, osobnosti odboje, osobnosti spojené s první republikou, záškodníci a narušitelé, členové KSČ

Fáze a proměny procesů během 50. let

1. před příchodem sovětských poradců v letech 1949–50
2. monstrprocesy (1950–1952)
 - působit otřesně, šokovat
 - veřejné divadlo
 - propaganda
3. neveřejné procesy (od 1953)
 - menší politický význam
 - bez propagandy

Donucovací prostředky

- Vězení
- Fyzický i psychický nátlak
- Není možné prokázat nevinnu
- Vynucená doznání, falešné důkazy a svědectví

Postoj veřejnosti, zmanipulované masy (jak režim ovládnul mentalitu obyvatelstva??)

- masová propaganda → řada lidí rozsudkům opravdu věří
- hysterie ve společnosti
- lidé masově posílají rezoluce žádající soudy o nejpřísnější tresty
- všeobecná atmosféra strachu (lidé se bojí o vlastní život, práci, rodinu atp.)

PŘÍKLADY KONKRÉTNÍCH MONSTRPROCESŮ

Proces vedením záškodnického spiknutí (Milada Horáková a Spol.)

- červen 1950
- největší politický proces s funkcionáři bývalých nekomunistických stran a největší monstrproces v Československu
- sovětské poradcí
- vyšetřování provázené psychickým a fyzickým týráním
- proces jako divadlo – týdny nacvičují, učí se nazpaměť
- 4 tresty smrti, 4 doživotí, 5 dlouholetých trestů
- masivní kampaň po celé zemi
- mezinárodní protesty a žádosti o milost (Albert Einstein, Eleanor Rooseveltová, Winston Churchill) → Gottwald odmítl

Proces s vedením protistátního spikleneckého centra (Rudolf Slánský a spol.)

- listopad 1952
- poslední monstrproces v československé historii
- největší poválečný soud s vedoucími komunistickými funkcionáři v sovětském bloku
- SSSR přikládá procesu velkou pozornost → významná role poradců i Stalina
- promítá se zahraniční politika SSSR (roztržka s Jugoslávií a s Izraelem)
- opět rezoluce od lidí prosazující nejtěžší tresty
- 11 trestů smrti, 3 doživotí
- Slánský – podílel se na organizaci předchozích procesů, pravá ruka Gottwalda, žid, za války v Moskvě